

Na elk seizoen de koppen bij elkaar

In deze serie belichten we de monitoring van vogels in verschillende Nederlandse gebieden. Op welke manier worden de vogelgegevens gebruikt door beheerders? Hoe betrekken ze tellers daarbij?

De Hoge Veluwe

Op De Hoge Veluwe is men niet wars van de schop in de grond. Het beheer van dit deel van de Veluwe is goed zichtbaar vanuit de Landrover waarmee Leontien Krul en Henk Ruseler op een ochtend in augustus door het gebied kruisen. Er zijn stukken grond afgeplagd om weer stuivend zand te krijgen, maar in het bos blijft dood hout juist liggen. Het hele terrein is verdeeld in BMP-gebieden, die worden geteld door vogelaars van de faunawerkgroep.

In de verte klinken schoten op het militaire schietterrein van de Harskamp. Verder is het opvallend rustig op deze augustusochtend. Slechts enkele fietsers en wandelaars trekken eropuit binnen de hekken van het Nationale Park. Ze blijven op de paden. 'Vanaf 2016 mag je hier inderdaad niet meer struinen', vertelt Ruseler. 'Maar toen het nog wel mocht, bleven de meeste mensen ook op de weg. Bang voor slangen, bang om te verdwalen. Het heeft, denk ik, ook te maken met het feit dat je een kaartje bij de poort koopt en je daardoor wat verantwoordelijker gedraagt.' Op de hele Veluwe speelt de vraag om de recreatie te zoneren om broedvogels minder te verstoren. Krul: 'Bij ons is die zonering dus eigenlijk al ingesteld. We hebben drukke, matig drukke en rustige gebieden. In de meest kwetsbare (rustige) delen van het gebied liggen relatief weinig paden. Het scheelt ook wel dat we hier geen mountainbikeroutes hebben'.

Faunawerkgroep

Zij is degene die de contacten onderhoudt met vogelaars die wél door gebied struinen,

maar dan om broedvogels te inventariseren. 'We hebben een heel enthousiaste faunawerkgroep, waar zo'n vijftien vogelaars bij zitten. Sommigen tellen al tientallen jaren. Ze nemen weleens anderen mee die het telwerk willen leren. Voor de nachtzwalwtelling is er een grotere groep mensen actief. Verdeeld over zes avonden wordt het hele Nationale Park geteld.' Ruseler vult aan: 'Op één avond het hele gebied tellen zou hier niet lukken. Een groot deel van het Park is ideaal biotoop voor Nachtzwaluwen: open gebied, her en der wat dennen. Je hebt soms slecht weer en dan zou een volledige telling meteen in duigen vallen. Vandaar die verschillende avonden.'

Ingegraven nestkasten

Bij het Otterlose Zand, één van de gebieden met de langste reeks tellingen, staat de wagen stil om bij het afgeplagde stuifzand te kijken. De jonge boompjes die hier begonnen te groeien zijn verwijderd en het pakket van grijs kronkelsteeltje, een alles bedekkend mos, is deels weggeschrapt. Zo moet het terrein weer geschikt worden

Waar: tussen Otterlo, Hoenderloo en Schaarsbergen, alles binnen de hekken

Omvang: 5400 hectare

Beheerder: Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe

Belangrijke broedvogels (Natura 2000):

Boomleeuwerik, Draaihals, Duinpieper, Grauwe Klauwier, Nachtzwaluw, Roodborsttapuit, Wespendif, Zwarte Specht

voor de Tapuit. In het afgelopen voorjaar zijn hier ook wat nestkasten ingegraven. Het zijn langwerpige, houten kasten waarmee deze verdwenen broedvogel teruggelokt wordt. Konijnholen zijn hier immers bijna overal verdwenen. Krul: 'Er is al een verkennend mannetje gezien en vorig jaar hadden we ergens anders een zingende vogel. Bij het Bosje van Staf zagen tellers dit voorjaar ook Tapuiten. Het zou mooi zijn als ze weer gaan broeden.'

Veldleeuweriken

De tocht voert verder naar De Pollen, waar schraal grasland overgaat in bloeiende heide. Op elke tien hectare huizen hier vier paartjes Veldleeuwerik. Krul: 'Die soort doet het bij ons erg goed. Bij het

Bloeiende heide tijdens het terreinbezoek op de Hoge Veluwe, 27 augustus 2020.
Foto: Harvey van Diek

Leontien legt uit, Henk kijkt toe.
Foto: Harvey van Diek

Gebiedskaart Hoge Veluwe met indeling telgebieden.

Oud Reemsterveld hebben we een stuk heide met teveel gras gechopperd (bovenste bodemlaag omgewerkt, red.) en meteen zag je de aantallen Veldleeuweriken omhooggaan.'

Bijeenkomst na het seizoen

In 2019 maakte Sovon een overzicht van al het telwerk op De Hoge Veluwe. Het hele gebied is opgedeeld in zo'n vijftig BMP-gebieden, waarvan er jaarlijks tussen de zes en eenentwintig door vrijwilligers worden geteld. 'Er bleken nog wat gegevens niet bij jullie bekend te zijn', vertelt Krul. 'Het rapport was een goede aanleiding om die allemaal bij elkaar te zoeken. We hebben afgesproken dat we nu na afloop van ieder

telseizoen een bijeenkomst met alle tellers organiseren en de resultaten op een rij zetten. Komend jaar willen we ook een cursus organiseren om de methode op te frissen en nieuwe mensen op te leiden.'

Gezegend

Ieder jaar kijkt Krul welke gebieden er al heel lang of juist nog nooit geteld zijn en vraagt ze wie zo'n stuk voor zijn rekening wil nemen. 'We proberen daar wat op te sturen, maar het blijft vrijwilligerswerk. Dit doe je omdat je het leuk vindt. Sommige mensen blijven het liefst hun eigen gebied tellen en dat is begrijpelijk.' Ruseler, die ondertussen twee overvliegende Raven bekijkt, vindt dat ze zich als Park gezegend mogen noemen. 'Je moet het jaarlijkse rapport eens zien dat die werkgroepen maken. Dat ziet er prachtig uit. Wat die mensen allemaal aan gegevens over flora en fauna verzamelen is onbetaalbaar.'

Betrokken op beheer

Die betrokkenheid bij het gebied uit zich ook in het meedenken over het beheer. Krul haalt een voorbeeld aan: 'We wilden eens wat opslag van berken weghalen. Maar daar zaten in het broedseizoen Grauwe Klauwieren en de vogelteller had andere ideeën over het weghalen van de vegetatie. Hij is in het veld naar de uitvoerder gestapt en stelde een andere aanpak voor, waar we het snel over eens werden. We richten ons beheer niet zozeer op soorten, maar vooral op biotopen. Als je echter samen een oplossing kunt bedenken, dan doen we dat natuurlijk.' Binnenkort gaat ze aan de slag met een werkplan voor het beheer in de komende zes jaar. Ook daarbij denken de coördinatoren van de flora- en faunagroep mee, met hun kennis uit het veld.

● **Albert de Jong**

> sovon.nl/gebieden

Op pad met de terreinwagen.
Foto: Harvey van Diek

Op pad met:
beleidsmedewerker
Leontien Krul (1979) en
voorlichtende boswachter
Henk Ruseler (1959).
Mooiste plek in het gebied:
(allebei) het Deelensche Veld

